

Asiantuntijalausunto. HE 72/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain muuttamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunta, 6.11.2023

Suomen ilmastopaneeli

Markku Ollikainen, Jyri Seppälä, Antti Arasto, sihteeristö Marianne Leino ja Sally Weaver

Hallituksen esityksen sisältö

Esityksen tavoitteena on varmistaa, että jatkossa myös sähköverolain mukaiset verovelvolliset voivat hakea Energiavirastolta kestävyysjärjestelmän hyväksyntää osoittaakseen lämmitys- ja työkonebiokaasun kestävyys. Esityksellä korjataan kestävyyslain ja sähköverolain välillä vallitseva epä johdonmukaisuus.

Esityksellä vastataan myös EU:n komission Suomelle asettaman rikkomusmenettelyn velvoitteisiin tuoda REDII:n kestävyyskriteerejä koskevat kirjaukset osaksi lakia. Esitystä on kiirehditty soveltamalla poikkeuksellisen lyhyttä lausuntoaikaa, sillä alun perin korjaavat toimet piti tehdä jo edellisen hallituksen aikana, samalla kun biopolttoöljyn jakeluvuoroitetta olisi nostettu vuodesta 2026 alkaen siten, että vuonna 2030 jakeluvuoroite olisi 30 prosenttia.

Suomen ilmastopaneelin näkemykset

Kestävyyslain ja sähköverolain epä johdonmukaisuuden korjaus vaikuttaa perustellulta.

Vastaaminen komission vaatimukseen korjata REDII:n kestävyyskriteereiden toimeenpanoa on annettujen tietojen valossa myös kannatettavaa.

Ympäristövaikutusten osalta hallituksen esityksessä todetaan, että ”esityksellä voi olla vähäisiä välillisiä myönteisiä ympäristövaikutuksia, koska biokaasutoimijoiden asema esitettyjen muutosten ja viittausten johdosta selkiintyy”. Ilmastopaneeli yhtyy näkemykseen.

Hallituksen esityksessä todetaan komission rikkomusmenettelyn johdosta tehtävien muutoksien osalta, että ”ne eivät vaikuta toiminnanharjoittajien kestävyysjärjestelmiin eivätkä johda kestävyysjärjestelmien muutoksiin, minkä vuoksi ympäristövaikutukset ovat tältä osin vähäisiä”.

Lisäksi Ilmastopaneeli haluaa tässä yhteydessä nostaa esiin vielä seuraavat huomiot.

Biopolttoaineiden maankäyttövaikutuksia seurattava

Ilmastopaneeli muistuttaa, että biopohjaisten raaka-aineiden kohdalla niiden tuotannon kestävyys ja kilpailu käyttökohteiden välillä tulee huomioida. Ilmastopaneeli korostaakin, että esimerkiksi liikenteessä ja työkoneissa sähköistämistä on syytä kiirehtiä, ja biopolttoaineita ohjata sinne missä suora sähköistäminen on hitaampaa. Ilmastopaneeli korostaa, että biopohjaisten raaka-aineiden alkuperää ja maankäyttövaikutuksia on tärkeää seurata. Jos kehitys on ei-toivottavaa Suomen ilmastotavoitteiden kannalta, on ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin.

Ilmastopaneeli korostaa, että biopolttoaineiden päästövaikutukset näkyvät taakanjakosektorin ulkopuolella ja niillä saatavat hyödyt eivät välttämättä toteudu RED II –direktiivin laskentasääntöjen mukaisena. Ne eivät pidä sisällä maankäytön epäsuoria vaikutuksia, joiden välttämisen todentaminen on hankalaa. Tämä koskee etenkin EU:n ulkopuolelta tuotavia bioraaka-aineita. Suomalaisessa raaka-ainepohjassa on myös omat ongelmansa. RED II:n yleisten laskentasääntöjen mukaan kestävien uusiutuvien polttoaineiden käytönaikaiset hiilidioksidipäästöt ovat nolla, koska niiden poltosta syntyvät päästöt huomioidaan jo LULUCF (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous) -sektorilla hiilivarastojen muutoksena. Vaikka taakanjakosektorilla

uusiutuvien polttoaineiden käyttö vaikuttaa täysimääräisesti hiilidioksidipäästöjä alentavasti, lopputulos näyttäytyy muun muassa puupohjaisessa parafiinisissa HVO-dieselissä pienentyvinä nieluina LULUCF-sektorissa. Tämä ei ole ongelma, jos maan tasolla LULUCF-sektorin nettonielu on EU:n tavoitteisiin nähden selvästi ylijäämäinen. Uudet LULUCF-tulokset kertovat kuitenkin, että Suomi ei pysty saavuttamaan velvoitekauden 2021–2025 EU:n LULUCF-tavoitetta ja vuoden 2030 velvoitteen toteuttaminen on tuskin mahdollista ilman muilta jäsenmailta ostettavia nieluysiköitä.

Biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen nostamisella voitaisiin turvata taakanjakosektorin tavoitteiden täyttämistä

Ilmastopaneeli haluaa tässä yhteydessä muistuttaa viime hallituskaudella säätämättä jääneestä biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen kiristämisestä.

KAISUssa on linjattu biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen nostosta 30 prosenttiin vuonna 2030. Marinin hallitus antoi tästä esitykseen eduskuntaan, joka kuitenkin raukesi vaalikauden päättyessä kesken esityksen käsittelyn. Ilmastopaneeli katsoo, että nyt annetun kestävyyslakiesityksen yhteydessä olisi ollut syytä nostaa biopolttoöljyn sekoitevelvoitetta KAISUn mukaisesti, jotta 2030 tavoite saavutetaan.

Ilmastopaneeli on aiemmin esittänyt huolensa Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjausten ja talousarviolinjausten vaikutuksesta taakanjakosektorin päästövähennysten hidastumiseen. Erityisesti liikenteen polttoaineiden jakeluvelvoitteen noston jarruttaminen kasvattaa päästöjä suhteessa perusuraan, LVM:n arvion mukaan vuosina 2024-2027 yhteensä 4,5 Mt. Samaan aikaan rakennusten energiaremonttien tukien poistaminen saattaa merkittävästi hidastaa rakennusten erillislämmittämisen päästöjen laskua. Ilmastopaneelin arvio on, että vuonna 2030 Suomen päästöt taakanjakosektorilla ovat 3 Mt suuremmat kuin EU:ssa yhdessä sovittu taakanjakosektorin tavoite edellyttää. Alustavan arvion valossa näyttää kuitenkin siltä, että päästökiintiöitä alitetaan aiempina vuosina niin, että niiden ja ns. päästökauppajouaston kanssa Suomi pysyy jaettavien päästökiintiöiden muodostaman päästökaton puitteissa.

Nostamalla biopolttoöljyn sekoitevelvoite vuosina 2026-2030 asteittain KAISUn mukaiseen 30% vuoteen 2030 mennessä voitaisiin saavuttaa Ilmastopaneelin arvion mukaan kumulatiivinen 1,1 Mt päästövähennys. Tämä auttaisi luomaan kaivattua puskuria taakanjakosektorin päästövähennyksiin ja päätevuoden vajeen haasteeseen.